INARALTI

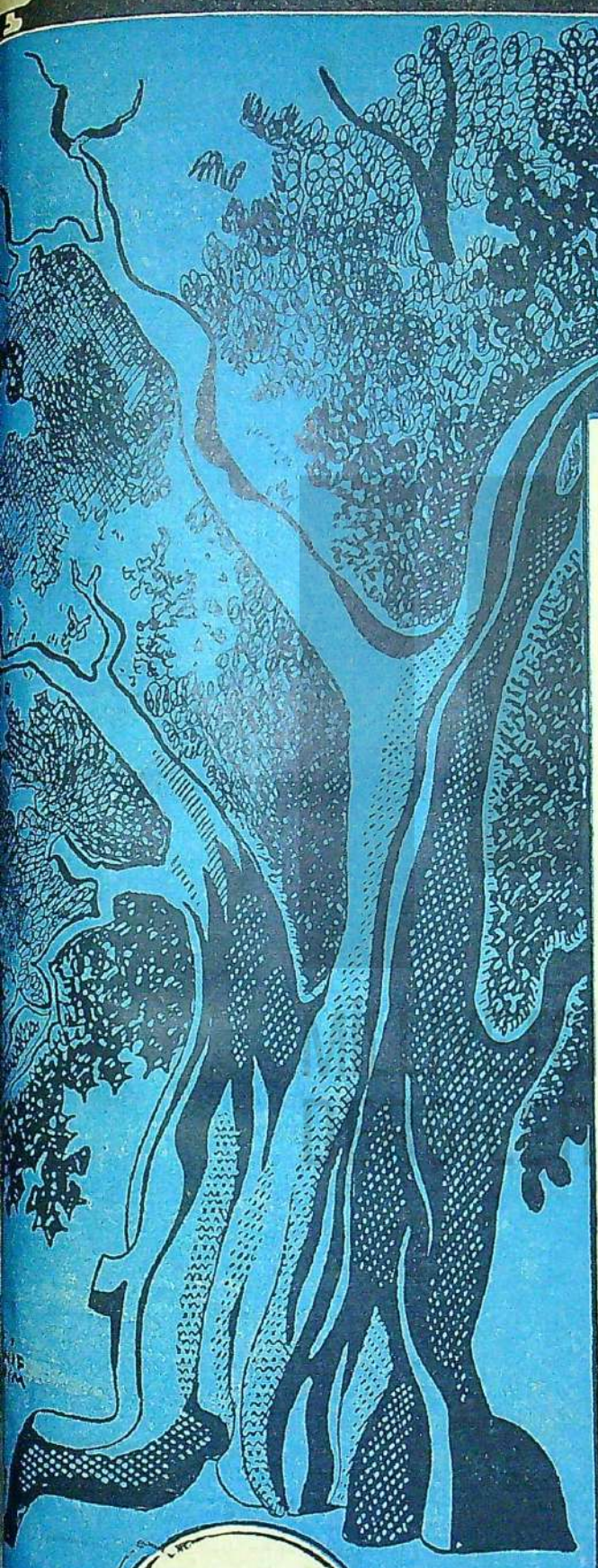

BU SAYIDA :

OSMANLILIĞIN DÖKÜNTÜLERİ

Yazan : Orhan Seyfi Orhon

ERNEST RENAN

Yazan : Dr. Mustafa Hakkı Akansel

YILDIZLAR
Şiir
Edip Ayel

MUAVAZA KANUNU
Yazan :
Dr. Haydar İbrahim Aydar

TARİH VE MESULİYET

Yazan : M. Nermi

KIR ATIM
Şiir :
Feyzi Halıcı

GİDİŞ
Şiir :
Hamdi Işıklı

KOÇYİĞİTLERİN TÜRKÜSÜ
Kamer Konyalıoğlu

BİR LODOS FIRTINASI
— Hikâye —
Yazan : Adnan Giz

Sayı : 104
Kuruş : 15

HAFTALIK

FİKİR VE SANAT

YENİ PUDRA

Renkleri ÖNÜNDE Kadınların HAYRETİ

★

Bu Pudralar,
Sihirli bir "Colorimetrique,, makine ile istihsal edilmiştir.

★

TENİN GÜZELLİĞİNİ ON MİSLİ ARTTIRIR.

Teninize en uygun gelecek pudranın tam ve hakikî rengini veren yeni bir "Colorimetrique,, makine icat edilmiştir.

Bu sayede, şimdiye kadar görülmemiş derecede emsalsiz güzellikte yeni pudra renkleri istihzar edilmesi imkânı hâsıl olmuştur. Bu yeni pudra, su geçirmez "Empermeabl" dır. Yağmur ve rüzgâra rağmen bütün gün sabit kalır. En sıcak bir dans salonunda bile burnun parlamasına mani olur. Teniniz taze, nermin ve sevimli olur. Yeni Tokalon pudrasını bugün tecrübe ediniz ve hemen daha genç görününüz. Tokalon pudrası kullanmakla iyi neticeler alacağınız teminatlıdır. Aksi takdirde paranız iade olunur.

GRİPİN

Baş, Diş, Nezle, Grip, Romatizma, Nevralji

Kırıklık ve Bütün Ağrılarınızı Derhal Keser. İcabında günde 3 kaşe alınabilir.

Taklitlerinden sakınınız. Her yerde ısrarla Gripin isteyiniz

7 İLKTEŞRİN

Millî piyango

Kış hazırlıklarınızı tamamlamak, huzur içinde bir kış geçirmek için bir bilet almayı sakın unutmayınız!

ÇINARALTI yayını:

7 nci kitap

TARİHTEN FIKRALAR

Toplıyan:

Salâhaddin GÜNGÖR

Tarihteki bütün meşhur simaların, hükümdarların, sadrâzamların, vezirlerin, şairlerin, zarif ve nüktedan adamların bazı vakalar üzerine söyledikleri nükteleri, fıkraları, şiirleri, sahih ve mevsuk olarak bir araya toplıyan bu kıymetli eser

YAKINDA ÇIKIYOR!

YENİ ÇIKTI

ORHAN SEYFİ ORHON

Kulaktan Kulağa

Orhan Seyfi Orhonun günün vakalarına dair yazdığı fıkraları, istihzaları, hicivleri, tenkidleri bir araya toplıyan bu kitabı okuyunuz!

Fiatı 50 kuruş

Hüseyin Namık Orkun

TÜRK EFSANELERİ

Fiatı 50 kuruş

UMUMİ SATIŞ YERİ:
İSTANBUL-ANKARA CADDESİ
ÇINARALTI İDAREHANESİ No: 47

Yaylâ türküsü

Şairi: Halide Nusret Zorlutuna

Fiatı 50 kuruş

Cumhuriyet Matbaası — İstanbul
Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
Orhan Seyfi Orhon

Suat Vural :

— Makalenizi henüz okuyamadım. Milli duygulara karşı hassasiyet ve asabiyetinizi pek güzel buluyorum. Bu noktadan sizi tebrik ederim. Makaleyi okuduktan sonra neşri bizim için uygunsa neşredeceğiz, değilse, bizi mazur görmelisiniz!

Bay Melih Erses :

— Şiirinizin neşir zamanı geçti. Selâmete ulaşmanızı, iyi bir vatandaş olmanızı dileriz.

Bay A. Hâmid Akınlı :

— (Bu gece) isimli şiirinizin birinci kıtası çok güzel. Lisan çok kıvrak, çok âhenkli. Fakat ikinci kıtası öyle değil. Onda zorla yazmıya çalıştığınız seziliyor. İlhamınız bu kıtada bitmiş. Buna bir çok şiirlerde rastgeliriz. Manzume güzel yerlerinin hatırı için beğenilir. Fakat sizinki iki kıtadan ibaret olduğu için, ikinci kıtanın, birincisinin bıraktığı tesiri bozmaması lâzımdı. Birinci kıtayı yazıyorum :

BU GECE

Varlığım hülyada, hayalim derin,
Yokluğun kalbimi yaktı bu gece.
Bir sahil feneri gibi gözlerin
Uzaktan gönlüme aktı bu gece.

(Varlığım hülyada) güzel, sahil feneri teşbihi de güzel! Şiirin edası da çok güzel! Keşke ikinci kıta da böyle olsaydı!

Bay Kemal Seviner :

— Biraz daha olgunlaşmak lâzım.

Yâr benden yüz çevirdi ağlasam, inlesem mi diyorsunuz. Ağlayıp inlemeğe lüzum yok. Bunlar olağan şeylerdir. Fakat bundan bir şiir mevzuu çıkarmağa gelince : Bu vakayı açık açık söylemekle şiir yazılmış olmaz. Bunu içinize sindirerek bir şiir ilhamı bulmalısınız.

Bay Cahit Öney :

— Yazılarınızın henüz ilk tecrübeler olduğu belli. Aruzu oldukça muvaffakıyetle kullanıyorsunuz. Şarkınızın nakarat mısraı güzel.

Ey sevgili, bir gün ne olur, aşka inansan!

Öbürleri hep bunun hatırı için söylenmiş şeyler... Fakat siz neden bir takım eskimiş, acaip kelimeler kullanıyorsunuz? (Zavallı kalbim) demek varken (biçare cananım) denir mi?

Refet Büker :

— Bir manzume şekli, vezni, kafiyesi düzgün olmak şartile mısralarının birinci harflerinden bir isim meydana gelirse o zaman (Akrostiş) olur, yalnız bu ilk harflere dikkat ederek öbürlerini ihmal edemeyiz, öyle değil ya?

Bay Recep Refik :

— Yanlış düşünüyorsunuz. Bir gün geliniz de konuşalım.

Bay R. V. Y. :

— Mektubunuz iyi karakterinizi gösteriyor. Sizi bunun için tebrik ederim. Şiiriniz hakkındaki tenkidlerimizden pek müteessir, hattâ meyus olarak şiir yazmağı terketmeğe karar verdiğiniz halde bize infial ve kin beslemiyorsunuz. Biliyor musunuz, bazı arkadaşlarınız, yazılarını neşretmediğimiz için bize şantaj yapmağa kalktılar. İç yüzlerinin iğrenç taraflarını meydana koyuverdiler. Siz, hulûs ve samimiyetle Türk ve Türkçü olduğunuzu, bize ve mecmuamıza karşı sevginizin zerre kadar sarsılmadığını yazıyorsunuz. Bu güzel bir karakterdir. Sonra size şunu söyliyeyim : Meyus olmağa hiç bir sebep yok. Gönderdiğiniz «Hicran» isimli manzume mükemmel bir kabiliyet gösteriyor. Güzel yerleri var. Aruz veznini bu kadar düzgün kullanmanız bir muvaffakıyettir. Fakat biz, sanattaki mükemmeli arıyoruz. Mümtaz olmayı arıyoruz. Hâlâ eski terkipleri kullanmanız lisan tekâmülü bakımından bir geriliktir. Bu şiirin edası da biraz eski. Fakat ben, ne kadar zamandanberi edebiyatla meşgul olduğunuzu bilmiyorum. Bu ilk tecrübeler ise çok ümit verici sayılır. Uzun zaman şiir yazıyorsanız, o vakıt, edebî hareketleri takip etmiyorsunuz diyebilirim. Hiç bir zaman muvaffak olamazsınız, demedim. Yalnız size bir şey sormak istiyorum : Neden bütün ümidinizi güzel şiir yazmağa bağlıyorsunuz? Güzel resim yapıyor musunuz? Güzel keman çalıyor musunuz? Değilse, bundan dolayı meyus olmuyorsunuz da, neden şiir sizi ye'se sürüklüyor? Ben size : Şiir yazmanın, hayatta muvaffak olmak, memlekete faydalı işler görmek bakımından da bir kusur olduğunu söylesem inanırnız?

En samimî fikrimi söylüyorum : güzel şiirler yazabilirsiniz, buna hiç etmeyin, fakat yapılacak çok daha g şeyler vardır, buna da hiç şüphe etmeyi

Bay T. Egemen :

— Bu kadar şahsî, maddi duyguları mevzuu yapmamalı. Kafiyelere dikkat melisiniz. Kökler birbirile kafiyeli Köklere gelen ekler kafiye yapmaz. terler - kalem) kafiye olmaz. Defter - ka kafiye olmalı. Kafiye olmak için her iki limenin sonunda bir sesli ve bir sessiz aynı olmalıdır. (İztırap) simli şiirinizin ni yok. Hikâye neşrediyoruz. Fakat hik de muvaffak olmak şiirden daha zordur.

Bay Nazi Özkazanç :

— Gazel tarzında aruz veznile yaznız şiir, hece veznile yazdığınız mar den daha muvaffak. Fakat birincisinde yi tekrar var, ikincisinde de nazımdan de nesir. Asıl şiiri arayıp bulmalısınız!

Bay İsmail Karan :

— Artık bu mesele aktüalitesini bettiği için bundan bahsetmek faydalı yacak. Affınızı diler, saygı ve teşekkümizi sunarız.

Bay Cavit Sönmez :

— (Köylüyüm) manzumeniz köyü eder. Halbuki köyü tarif etmemesi, yaşatması, canlandırması, terennüm lâzım. Bununla beraber güzel yerleri (Üzümle) isimli manzumenizin bir çok güzel. Müsaadenizle yalnız bu n tekrarlıyacağım :

Damlalar birikmesin uzun kirpikle

Bay Alptekin Güven :

— Şiiri yazmak, kelimelere yeni bir yat vermek demektir. Onları lûgat larındaki mânalarile kullanırsak mu olamayız. İki kelimenin yanyana gelden hasıl olan kontakt esrarlı bir ışıklı nayı aydınlatmalı. Gücenmezseniz, aksini göstermek için sizin (Aydın isimli manzumenizin ilk kıtasını misal rak alacağım :

Paslı silâhını omzuna as da,
Şahlanan atının gemini kas da,
Yosma Kezbanını bağrına bas da,
Yan gözle bakana çatıver efem!

18.3.43
sayı 104

ÇINARALTI

-3-

Osmanlılığın Döküntüleri

Yazan : Orhan Seyfi ORHON

Osmanlı saltanatının döküntüleri hâlâ aramızda. İki yüz senedenberi korkunç bir tereddiye uğrıyan bu saltanatın bir hamlede büsbütün yok olduğunu zannetmek hata olur. Canlı mahlûklar gibi, müesseselerin ve zihniyetlerin de ölümlerinden sonra bir müddet daha yaşadıklarını biliyoruz. Onlar da bu tarzda yaşıyor : Bazan şekil değiştirerek, bazan nifakla, hiyanetle el ele vererek, bazan da en aşağılık temayüllere dayanarak... Size bunları parmaklarımla gösterebilirim: İşte, şu insaniyetcilik fikri! Biraz kazırsanız altından dünkü mason locaları çıkar. İşte, şu Türkçülükten ürken adam! Kafasının içinde hâlâ «İttihadı anasır» sayıklamaları dolaşıyor. İşte, şu müdahin! Her kelimesinde «Sayei şahanede» müraiiliği bağırıyor. İşte, şu çok babacan bir vatansever görünen iki yüzlü! İttihat ve Terakki cemiyetinin komitecilik mektebinden öğrendiği dersleri sinsice tekrarlıyor. İşte, şu burnunu paçasına sürtecek ecnebi arıyan züppe! Babıâliyi sefarethanelerin idare ettiği o uğursuz devrin hediyesi. İşte, şu kendi de mânasını pek anlamadığı uydurma sözler kullanan muharrir! Yeni bir Osmanlıca yazmak gayretile Arapça, Farsça yerine öz Türkçe lûgat paralıyor. Hele şu, halis Türkçülüğe yabancı malı diyen Türkiyeci! Tastamam, tıpatıp bir eski Osmanlıcıdır. Vaktile Osmanlılık taraftarlarına : Bir Osmanlı milleti olmadığı, bir Türk milleti olduğu söylendiği gibi, istediğiniz kadar ona : Türkiyenin millet değil, devlet ismi olduğunu tekrarlayın. Bir milleti, tabiatin değil, millî vasıfların, tarihin, dilin, dinin, kanın, millî vicdan birliğinin meydana getirdiğini anlatmağa çalışın! O, daima Türkiyeci kalacaktır. Çünkü hakikatte asla milliyetçi değildir. Çünkü Türkiyecilikten Türk milletinin refahını, saadetini düşünmüyor. Çünkü kendi rahatını, mevkiini sağlamayı düşünüyor. Çünkü, o şeklini değiştirmiş bir Osmanlıcıdır.

Evet, iki yüz senedenberi korkunç bir tereddiye uğrıyan Osmanlı saltanatının döküntüleri aramızda hâlâ sürünüyor, yaşıyor. Ve çare yok, bir müddet daha böyle sürüne sürüne yaşıyacak!

Orhan Seyfi ORHON

3

ABONE ŞARTLARI
Yıllığı 760, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş
Ecnebi memleketler için:
Yıllığı 1000. altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Orhan Seyfi ORHON

İHTAR :
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez. Bize neşredilmek üzere gönderilen eserlerden bir telif hakkı istenemez.

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

Yazan: Mustafa Hakkı AKANSEL

Ernest Renan

— II —

«Bilgi ve ahlâk duygusundan mahrum olan ve yalnız kendini düşün insanlar her devirde vardır. Fakat onlar tamamen ölmüşlerdir, insanlığın arkasından seyrettiği tabloda onların yeri yoktur

• • •

Renan ve Vatan: Renanın diğer bir meziyeti de, hakikî yurtsever olmasıdır. Kendi memleketindeki sathî veya şarlatan insanların kendi aleyhine yürüyeceklerine hiç bakmadan, millettaşlarına kusurlarını olduğu gibi söylemiştir. Almanların nasıl yükseldiklerini (Réforme intellectuelle et morale) ismindeki eserinde yazmıştır. (Hakiki yurtsever insan, kendi milletinin kusurlarını saklıyan, veya halkın avam tabakasına hoş görünmek için, o kusurları okşıyan insan değildir.)

(Ben, memleketimin idare makinesinde yer almağa çalışmam. Çünkü, bu ayrı bir iştir. İyi kalbli, vicdanlı, vatan ve milletini seven her fikir adamı, memleketi için zihin yormalı ve doğru sandığı fikirlerini yaymaktan çekinmemelidir. Bu onun vatan borcudur.»

Çok uzakları gören Renan: (Ben, bazan, her zaman ve kolaylıkla memnun olan insanların haline gıpta etmekle beraber, düşününce, kendi kötümserliğimle (bedbinliğimle) iftihar ederim. Ve, eğer, devir aynı halde kaldıkca, kötümserliğimin yumuşadığını hissedecek olursam, kalbimde hangi telin gevşediğini hırsla arardım.) Koca Renan! Fransanın şimdiki vaziyetine sebep olan iç bozukluklarını yetmiş sene önceden ne güzel görmüş!

Renan ve zekânın gelişmesi (kültür): (Eğer uzun uzun düsünmelere avdet etmezsek, eğer her birimiz, her şey hakkında, bir zümrenin fikirlerini kör körüne kabul etmekle vazifemizi yaptığımızı sanarsak, eğer, hoppalık, müsamaha kabul etmiyen kanaatler, âmirane bir tarzda meseleleri kesip atan usuller ile, meseleleri halledecek yerde, onları ilga edersek, ilmin terakkisi tehlikeye düşer. Asri zihniyetin babaları fikrin kutsiyetini ne kadar daha iyi anlamışlardı! Reuchlin'in, Henri Etienne'in, Casaubon'un, Descartes'ın büyük ve muhterem simaları! Kalkınız ve hakikate ne kadar hürmet ettiğinizi, ona erişmek için, nasıl canla başla çalıştığınızı, onun uğrunda ne kadar iztıraplara katlandığınızı anlatınız! Medeni milletlerin kâinat hakkındaki fikirlerini tamamen altüst eden keyfiyet, on yedinci asırda, anc yirmi kişi tarafından anlaşılab mücerret fikirlerdir. Tarihî ter kurmuş ve insanlığın mazisi hal daki fikirlerde tam bir ihtilâl yar olan cihet de, on altıncı asrın kaç zavallı mütebahhirinin (éri bir çoklarınca meçhul kalmış ç malarıdır).

(Zekânın gelişmesine (zihnin türüne) yalnız boş vakıtleri ha mek, bu dünyada hakikati arat tan daha ciddî bir şey olabilec tahmin etmek demektir.)

(Zihnin gelişmesi için çalışı bu dünyada en mukaddes olan ş dir.)

(Zekânın kültürü... Hiçliklerin az hiç olanıdır.)

(Bu dünyada fikrin efendısi tur.)

(Fikirlerde, önlerine durulam bir kuvvet vardır.)

(Bu dünyada biricik hâkim ola yalnız kendi vicdanını tanımış o insan, bulandırılmasına imkân o yan bir sulh ve sükûna kavuşmuş mektir.)

(Akıl, ölüme galebe çalar. için çalışmak ebediyet için çalış demektir. Bu gibi düşüncelerin diği neşe de ispat eder ki, bunlar bir vehim değildir. Bir fikrin ilh ettiği kuvvet, bir çok bakım onun doğruluğunun ölçüsüdür. İd lizm (ülkücülük) olmadan bü şair, iman ve aşk olmadan büyük natkâr, mantık olmadan büyük

Dördüncü Cild

Çınaraltı

KOLEKSİYONU

Çınaraltı, bu sayısile dördüncü cildini tamamlıyor. Birinci cilt tükenmiştir. İkinci ve üçüncü ciltlerden pek az vardır. Mahdut miktarda hazırladığımız dördüncü cildi isteyenlerle, diğer ciltleri edinmek isteyenler şimdiden idaremize müracaat etmelidirler. İkinci cildin fiatı 410 kuruş, üçüncü ve dördüncü cildin 475 kuruştur. Her üç cildi beraber alanlara (160) kuruş, üçüncü ve dördüncü cildi beraber alanlara (90) kuruş iskonto yapılır.

crir, iyilik ve hürriyet hırsı olma-
büyük hatip olunamaması se-
osiz değildir.)

(Sulh ve sükûn ancak tepelerde
unur. Yükseklere, daima daha
kseklere çıkın ki, mücadele âhen-
karmakarışıklık da intizama dön-
)

(Hodbinler (yalnız kendini düşü-
er), her devirde ve her diyarda
bol vardır. Gayet hakikî olan bu
alıklara lânet etmek bir çeşit yan-
görüştür. Biz, yaşadığımız asrı,
delik hayatın kaldırdığı toz bu-
ları arasından görürüz. Geçmiş
rlar ise ancak kitaplarda ve fikir
inde görünürler. Çocuklarımıza
vrettiğimiz şeyler sokakların gü-
tüsü değildir. Sanat, bilgi ve ahlâk
ygusundan mahrum olan ve yalnız
ndini düşünen insanlar her devir-
vardır. Fakat, onlar tamamen öl-
lerdir. İnsanlığın arkasından sey-
diği tabloda onların yeri yoktur.
ar, vapurun altında homurdanan
vapur geçti mi susan gürtülü dal-
ara benzerler.)

(Her suiistimal tahkire lâyıktır.
kat, suiistimalsiz cemiyet yoktur.
yyen bir düstur içine konulmuş
r doğmatik iddia itiraza maruzdur;
kat, insanlık, iddiadan vazgeçtiği
, yaşamaktan da vazgeçmiş olur.
dinî şekil mükemmel değildir;
kat, şekilsiz de din olamaz. Din, an-
ruhî hülâsasında doğrudur.
kat, dini çok ruhileştirmek, onu
ip etmek demektir. Şekildeki hü-
eden, suiistimalden, hatadan mü-
sir olan filozof, mücerret fikirle-
sığınmak suretile hakikate sahip
luğunu sanırsa, gerçeğin (realite-
yerine, hiç mevcut olmıyan bir
koymuş olur. Hakîm odur ki, her
in hayal, hurafe, timsal olduğunu
e ve aynı zamanda, hayalin, hura-
n, timsalin (sembol) lâzım ve
ek olduklarını kabul ede.

(İsrail kavminin meydana koydu-
eser, bütün insan işleri gibi, cebir-
, ihanetler, fenalıklar, ihtiraslar,
ayetler içinden meydana geldi.
ahudi zihniyeti, kendi kudretini, en
sempatik olan hususiyetlerinden
ssubundan, müsamaha kabul et-
yen temayüllerinden aldı. Bunu
nak, bayağı bir şey yazmaktır.
ısız kırallığı, Ortaçağdaki katolik birliği, protestanlık, Fransa büyük ihtilâli, hepsi, her çeşit cinayetler, hatalar sayesinde meydana geldiler. Bir büyük insan, meziyetleri kadar kusurlarından ibarettir. Napolyonda görülen ve dostum M. Taine'in o kadar gücüne giden o kabalıklar, huysuzluklar, onun kuvvetinin bir parçasıdır. Eğer, Napolyon, bizim gibi nazik, terbiyeli ve mütevazı olsaydı, hiç bir iş yapamazdı; bizim kadar beceriksiz olurdu) (İsrail kavmi tarihi, birinci cilt, sahife: XII).

İlâvem: Renan'ın bu fikrini, (Osmanlı devleti cinayetlerle kuruldu, Türkler vahşidir) diyenleri susturmak için aldım.

Dr. Mustafa Hakkı AKANSEL

Görüşler

KİM?

Bir gün içinde diktatörlükten hapse giren Mussoliniyi Alman parasütçüleri ve SS leri kurtardı. Heyecanlı bir zabıta filmine benziyen bu haberi yanındakine gösteren biri:

— Peki ama, dedi, İtalyayı kim kurtaracak!

Arkadaşı şu cevabı verdi:

— Artık, onu da İtalyanlar kurtarsın!

MEMLEKETİMİZ ÇOK BÜYÜK!

Türkçülük fikrini lüzumsuz bulanların bir itirazları da şudur: (Türkiye büyüktür, bize bu kadarı yeter de artar bile!) Hünkâr iskelesi muahedesinde Şarki Rumeliyi ve Bulgaristanı kaybetmiştik. Padişahın bundan pek müteessir olduğunu gören Başağa araba ile Kâğıthane taraflarına gezmeğe çıkmıştı: Zihninde hep, memleketlerimizi kaybetmemiz olduğu için, karşıdaki dağları göstererek yanındakine sordu:

— Burası kimin?

— Padişahımızın!

Sol tarafa döndü:

— Burası kimin?

— Padişahımızın!

Sağ tarafa dönüp aynı şeyi sorduğu zaman, ona da «Padişahımızın!» cevabını alınca arabacıya, arabayı saraya çekmesini emretti.

— Afandimiza gidup soyleyim, dedi, Rumeliyi, Bulgaristanı gaybattiğimiza hiç uzulmasin. Memleketimiz çok buyuk!

NE KADAR UĞRAŞTIĞI BELLİ!

Necip Fazıl Kısakürek Tanin gazetesinde ahlâk meselesini ele almış. İşte, bu meseleyi halletmeğe çalışan o yazıdan bir cümle: «İnsan kafasının her sahada kurduğu, her sahada dâvalaştırdığı müesseseler, kendi iç kanunlarile bir mesele teşkil etmezden evvel; bu kanunlara ait zeminin istinat ettiği temel zeminin bakımından en büyük ehemmiyeti belirtir.»

Hiç bir şey anlaşılmıyor ama, zavallı şairin bu çetin meseleyi halletmek için ne kadar uğraştığı belli!

Yazan: M. NERMİ

Tarih ve Mes'uliyet

.....

Değerli arkadaşımız M. Nerminin bu yazısını neşrederken Çınaraltı'nın da bu fikirlere iştirak ettiği manasının çıkarılmamasını rica etmeğ lüzum görüyoruz. Çınaraltı, Türkçülük aleyhinde olmamak şartile, her türlü fikir için serbest kürsüdür

• • •

Sayın Nebil Buharalı,

«Tarih Mesuliyeti» başlıklı yazınızı (Çınaraltı, sayı: 99) tam bir ilgi ile okudum. Değersiz yazımın size bu kadar geniş bir inceleme fırsatı vermiş olmasına sevindim. Size oldukça geç cevap veriyorum. Bu, benim elimde değil. Hoş görünüz. Yazınızı okuduktan sonra merak ettim, «Tarih ve Biz» başlıklı yazımı (Çınaraltı, sayı: 96) tekrar gözden geçirdim. İki yazıyı karsılaştırdım. Aramızdaki ayrılıklar hiç te ufak değil. Bilmiyorum, dikkat ettiniz mi, konular bile çok başka.. Siz, islâmlığın müdafaasını yapıyorsunuz. Ben ise «Tarih mesuliyeti» kavramını incelemeğe çalışıyorum.

Genç bir mektepli iken işitirdim ve okurduk: Osmanlı devletinin temeli islâmlık hikmetleri üzerine kurulmustur. Kudretsizliğimiz, bu hikmetlere karsı göstermiş olduğumuz gevsek bağlılıktan ileri gelmektedir: Muttaki bir cemiyet için yalnız «Salâh ve felâh» vardır. Meşrutiyet yıllarında islâm devleti kavramı baska bir tefsire kavustu: Parlâmentonun «İslerinizi aranızda danısınız» hikmetinden doğduğunu öğrendik. Siz, simdi, islâmlıkla Cümhuriyet arasındaki münasebetleri belirtiyorsunuz. Birbirine hic benzemiyen bu bir kaç devlet tipinin tek bir kaynaktan doğmus olmasını anlamak, benim için, çok güçtür. Devletleri tarihsel gelişmelerine, hukuk telâkkilerine göre izah etmek bana daha uygun ve daha müsbet görünüyor. Belki bu, bilgilerimin kıtlığından ileri geliyor. Hoş görünüz. Belki de beni, bunun için, yanlış anlamış oluyorsunuz. Yazdıklarımda, bana göre, üzüntünüzü lüzumlu gösterecek bir şey yok. Müsaade ederseniz, yazdıklarımı bir kere daha tekrar etmek isterim. Böyle bir tekrarlama, okuyanlar için de, faydasız sayılamaz. Üstelik, münakaşanın konusu da hatırlanmış ve belirtilmiş olur. Yazımın en çok yanlış anlaşılan yerlerini olduğu gibi alıyorum :

«Biz tarih mesuliyeti fikrini, ufak tefek istisnaları bir tarafa bırakırsak, kendi başına bir cemiyet hâdisesi gibi düşünmeliyiz. Din çağlarında, başka bir sözle, bütün yasayış nizamının yalnız din bakımından ayarlandığı zamanlarda «Tarih mesuliyeti» fikri yoktur. Tanrı, zaten iyi ve kötüyü göstermistir. İyinin karsılığı sevap, kötünün karsılığı da günahtır. Bütün mesulivetlerin son makamı Tanrıdır. Her günahtan kaçan, guslünü, istibrasını bile unutmıyan insan «velilik» mertebesine kavusmustur. Böyle bir insanın bütün hareketleri her türlü tenkidin dışında kaldığı için «Tarihin hükümleri» ister istemez konusuz kalmaktadır. Büyük üslûplu din devletlerinde, veya dinle kaynaşan devletlerde de durum başka türlü değildir. Devlet başkanı (Halife, sultan, kıral) Tanrı'nın yardımı ile, ha iradesi ile hüküm sürmektedir. yalnız kendisine bu vazifeyi veren Tanrı'ya karşı mesuldür. Onlar, aşağı yukarı Tanrı'nın yer yüzündeki vekilleridir. İnsanlık tarihi onları nasıl muhakeme edebilir? Onlar, Tanrısal ve değişmez hikmetlere göre ülkelerini idare ettikleri için yer yüzünü cennetin ferahlık veren ilk hazırlık yeri haline getirmiş sayılırlar. İnsanları diri diri atese gömmek, mil çektirmek, deri yüzdürmek, asık kırdırmak, v.s. bu kutsal vazife karşısında ne kadar önemsiz şeylerdir.»

Halbuki siz, bakınız, ne yazıyorsunuz :

«... Alelûmum dinleri günahtan kaçmak, gusül ve istibra etmekten ibaret dive biraz da istihfaf ile tasvir ettiği islâmlığı müstebit, zalim ve kan dökücü bir sekilde gösterdikten sonra asıl maksadına, yani: İçtimai bir toplulukta tarih mesuliyeti olayı nasıl geliştiğini anlatıyor..... Bugünkü günde yer yüzünde yaşıyan 80 milyon Türk — baştan başa denecek bir halde — bu islâm dinine mensuptur..... Eğer islâmlık; zulümden, mesuliyetsizlikten, gusül ve istibra (!) dan ibaretse, bugünden tezi yok, böyle saçma, esassız, çürük ve

'im bir dinden hemen çıkar ve lai-sme denilen dinsizliğin baş propa-ndacısı olurum..... Laicisme, dini sbütün nefy ve inkârdır, burada nsizlik bir şıardır: Communisme'de duğu gibi...» Size sorarım: İstibdat 'etinden ve onun mümessillerin-n bahsetmek 80 milyon Türkün tsal tanıdığı şeylere sataşmak mı nektir? Siz bunun için mi, beni n dışı ediyorsunuz?

Yazınızın biraz ilerisinde «meşve-t» i islâmlığın temel edindiğini söy-.kten sonra şöyle devam ediyorsu-z :

«... Halbuki, Nermi, makalesinde stebit halife ve sultanlara (Kıral inü de yazımda olduğu gibi kat-dınız daha doğru olurdu) şer iş-ek, zulmetmek, ahlâka ve adale-uymıyan hareketlerde bulunmak n Allah tarafından vekâlet ve me-iyet verdiriyor. Onları bu fiille-den dolayı hem islâmlık, hem de ğer dinler adına olarak, tarihçe ul tutturmuyor. Nerede bu bol-k.. M. Nermi arkadaşımız Avrupa-din aleyhtarı, hususi ile islâm düş-anı bir cereyana veya modaya uya-k ve belki bilmiyerek bir zühul mıştır...»

Dikkat ediyor musunuz? Bir yan-«alelûmum» dinlerden, halife-den, sultanlardan, kırallardan bah-iğimi, daha açık bir sözle, din -ğlarını, fark gözetmeksizin, ele al-mı söylüyorsunuz, öte yandan da vrupada moda olan (!) din aleyh-tığına, hususile islâm düşmanı bir reyana, veya modaya uyduğu-(!) hatırlatmayı lüzumlu görü-sunuz. Bu hükmünüz, yazınızın 'arına doğru, daha pürüzsüz bir t alıyor, beni, daha çok hayrette akıyor :

«... Ne diyelim. O mahiler ki: Der-içredir deryayı bilmezler.. Türki-n ve islâmın baş kurtarıcısı olan atürk; her Türk anlasın diye Kur' Türkçe okumalarını tavsiye etti. ur'anı ve hadis kitaplarını Başmüf-lük en salâhiyetli kalemlere tercü-e ettirdi, bastırdı. Türk bilginleri-bunları okumadan cahilâne ve-hut Avrupalı ruhban takımının is-mlık hakkında yazdığı garazkârane leri okuyarak veya zevahire ba-rak islâmlık hakkında fikir söyle-meleri, katî hüküm vermeleri doğru değildir..... İslâm dininde hiç bir fert, Allah'ın vekili değildir, ve olamaz.»

Biraz sonra ise şu müşahedenizle karşılaşıyorum :

«... İkinci Abdülhamit, işi Allah'ın vekâletine dökmüştür.» Bu müşahedenizle benim fikirlerime ne kadar yaklaştığınızı biliyor musunuz? Şimdi yazdıklarınızı, sırası ile, incelememe müsaadenizi rica edeceğim :

«Tarih ve Biz» başlıklı yazımda sözü geçen mesuliyet; tarihcinin, aradan asırlar aktıktan sonra, muhakemesinde doğan «hüküm» değil, doğrudan doğruya devlet müessesesinde beliren ve devlet adamını güden «iyi ve fena» sezgisidir. Bunun ölçülerini, karşı tepkilerini çağların sebepleri çok derin ve karışık ruh gelişiminde aramak lâzımdır. Bu çok

Kır atım

Olmaz böyle boş yere
Durmak behey kır atım,
Atıl çamlı bellere
Dehey dehey kır atım.

Yeleni rüzgâra ver
Yolları ardına ser
Atıl şaha kalkıver
Göklere değ kır atım.

Feyzi HALICI

kolay yanlış anlaşılabilen kavramı, kısaca anlatmış olmak için, «Tarih ve Biz» başlıklı yazımda şöyle yazmak lüzumunu duymuştum: «Bizi mesul eden tarih , bildiğimiz tarihten çok başka bir şeydir, daha doğrusu tarihle (sezgimizin gelişmesi tarihi ile) münasebetleri olsa bile, tarih değildir.»

Din çağlarında, bütün yapısını dine dayandıran devletlerde, bizim bugün anladığımız gibi, bir «Tarih mesuliyeti fikri» yoktur ve olamaz. Yeni çağın devlet adamı, mütefekkiri «Tarih mesuliyetinden bahsederken» çok başka şeyler anlar. Sebepleri ne olursa olsun, din çağlarındaki bütün toplumsal kımıldanışlar, ayaklanışlar, devlet devrimleri; hep din adına, dolayısile Tanrı adına yapılmıştır. Çünkü: O çağların değer kaynağı dindir. Bugünkü anlamda kullanmamak şartı ile kamoy (efkârı umumiye); din çağlarında, doğru veya yanlış, din havası içinde, din unsurlarına dayanarak teşekkül eder. İlmi Kelâm ve Fıkıh münakaşaları başlamadan çok önce, bu topluluk hâdisesini Muhammed'in sezmiş olduğunu tesbit etmek mümkündür. Bir hadis, bu bakımdan, bize değerli izahat veriyor: «Ümmetim, yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Bunların hepsi cehennemliktir, yalnız bir tanesi değil..» Bu «iftirak», bu parçalanış, din çerçevesi içinde düşünülmesi gereken bir parçalanıştır. Böyle olmasaydı, cehennem sözünün kullanılmasına lüzum görülmezdi. İslâm dünyasındaki dağılmaların çok erken başladığını biliyoruz. Bu ayrılıkları yaratan meselelerin, büyük ölçüde dünya meseleleri olması pek tabiîdir. Fakat bütün bu meselelerin tefsirlerle, içtihatlarla ilgili olduğunu ve din rengi taşıdığını söylemek icap eder. Bu, dinle elele yürüyen politikanın zaruri conuçlarıdır. Böyle bir müşahedede bulunmak; islâmlığı küçük düşürmek, 80 milyonluk Türke sataşmak, papaz çömezliği yapmak değildir. Siz diyeceksiniz ki: Bir şeyin Tanrı adına yapılmış olması iddiası başka, din de gene başkadır. Ben, zaten bu iki şeyi birbirine karıştırmayı düşünmedim, bile. Ben, «Tarih ve Biz» başlıklı yazımda ne İlmi Kelâm'la ne de Fıkıh'la uğraşmaktayım. İslâmlığın adalet ve ceza telâkkileri konumun dışındadır. Diri diri yakılanlardan da bahsettiğimi neden unutuyorsunuz? Bu ceza şekli, yazımda adlarını bile anmadığım kısas gibi, recim gibi bir islâm cezası mıdır? Ben Giordano Bruno'yu ve arkadaşlarını düşünürken, siz istemiyerek bana Hallaç Mansur'u ve baht arkadaşlarını hatırlatıyorsunuz. Ne yapalım, cemiyetler, adalet kavramını kendi telâkkilerine göre izah ederler. Boş vaktiniz olur da yazımı tekrar okumak lûtfunda bulunursanız verdiğiniz hükümlerin konusuz sertliğine mutlaka şaşarsınız. Gusül ve istibra sözlerinin kullanılmış olması yüzünden yazımda «istihfaf» rengi

(Devamı 12 nci sahifede)

ŞİİRLER

Koç Yiğitlerin Türküsü

— Hocam Şevki Tortoş'a saygılarımla —

Baştanbaşa titretiriz cihanı
Şahlanan bir ata benzer ırkımız.
Yiğitlerle dolar savaş meydanı
Dünya bilir olur mu hiç korkumuz?

Gözlerimiz ufuklara çevrilir
Bağrımızda vatan aşkı kavrulur
Kahpe düşman süngümüzle devrilir
Yoktur bizim kasırgadan farkımız.

Atımızla dolaşırız yarları
Yaylâları, ovaları, kırları
Çözeriz biz çözülmeyen sırları
Dağ başları meskenimiz, barkımız.

Vatan için gözlerimiz kanlıdır
Her tarafı sevimlidir, canlıdır
Tariblerde şöhretlidir, şanlıdır
Mızrağımız, kılıcımız, kargımız.

Ey Konyalı yurt uğruna ölürüm
Onda büyük duyguları bulurum
Mertçesine dayanmıştık bilirim
Bir zamanlar bir orduya kırkımız.

Kamer KONYALIOĞLU

●

Gidiş

Bir akşam silinirken ufukta son yolcular;
O da kimsesizliği gönlüne sardı gitti.
O, dönmiyecek diye ağladı bütün sular,
O, bir ışık, o, bir renk, o, bir bahardı gitti.

Dalgalı saçlarını döktü şu; karşı yarda,
Yorgun bakışlarını bıraktı aynalarda,
Bir uzun şarkı gibi sesi kaldı pınarda;
O, bir mevsimdi bitti, o, bir rüzgârdı gitti.

Hamdi IŞIKLI

Yok!..

Ne bahar gül açar ne bülbül öter,
Göklerinde pembe bulutları yok.
Her candan «Ah» lar yükselir, tüter;
Kimsenin selâmet ümitleri yok..

Kayalıklar yalçın: Geçit vermiyor.
Anaları küskün: Yiğit vermiyor!
Ozanları dertli: Beyit dermiyor.
Yaylânın şahlanan kır atları yok.

Kaplamış dağları, taşları keder,
Ağartmış genç yaşta başları keder,
Akıtır kan dolu yaşları keder
Haberci kuşların kanatları yok!.

Gök, yaylâ, mor dağlar yasa bürünmüş
Seller ümitleri yıkıp sürümüş...
Turnam! Türk illere var git, git görüş!
Zulmü aydın eden saatleri yok!

O. Şevket DÜNŞEN

●

30 Ağustosun Mehmedciğine

İman dolu bir âbidedir, bir koca settir,
Göğsün ki o yalçın kayalardan daha serttir.
Süngünde parıldar vatanın toprağı yer, yer,
Bağrında yanıp söndü bu dağlar, bu denizler.
Her yer o büyük kudretinin yâdını saklar,
Ondan kızarır böyle ufuklarla şafaklar.
Bir hamlede bir şimşek olup ufka gerildin,
Süngünle nihayet koca bir tarihi sildin.
Alnın senin Allaha bakan bir granittir,
Dünya bilir azmin ne yavuzdur, ne yiğittir.
Nabzında vuran kandan alır rengini gökler,
Azmin nice bin yıl koca dünyayı sürükler.
Sarsılmayan imanına gökler bile dardır,
Bir kal'a ki tunçtan başın Allaha kadardır.

Haşim Nezihi OKAY

İlim ve Felsefe

Muavaza Kanunu

Compensation

Yazan:
Dr. Haydar İbrahim AYDAR

Türkçe mukabilini bulamadım. ababette mânası; bir uzvun veya azifenin butlanında onun yerine eçen uzva ve o vazifeyi yapmak ine bu isim veriliyor.

Faraza sol kalbin cereyan istikaeti üzerinde bir ârıza veya mânia lunursa sol kalb dahame ediyor. ı dahame, kalbin önüne çıkan o maaya mukabele mahiyetinde olup avazavî bir dahamedir.

Sol kulak az işittiği zaman sağ kuk işitmekte fartı hassasiyet kesbe. Bu da bir muavazadır. Sol göz mezse sağ göz daha iyi görmek stidadını kazanır ki bu da bir muazadır. Yani tabiat kanununda ekolanı ikmal etmek bir kaidedir. ksanı telâfi, tabiatin basiret kanuıdur.

Canlılar üzerinde hâkim olan bu avaza kanunu dünya için de mevtur. Uzun zaman Cenup rüzgârlaeserse arkasından Şimal rüzgârları şlar. Çok sıcak ve sıkıntılı günleri sonra fırtınalı, yağmurlu günler ecektir. Yaz günlerinin sıcaklığımukabil kışın soğuk havaları var.

Kışın kar ve ayazından donan kuruyan tabiatin muavazası ilkbaın çiçekli ve ılık günleridir. Sulh sükûnun uzun senelerini harp liyyesinin takip etmesi de muavaı kanununa bir ek olur.

Bir sene bol mahsul veren tabiat lmin ve bilginin tesiri haricinde) teakip senelerinde kısır oluyor.

Yine insan üzerinde muavaza kuvini belirtmek için bir misal söyliceğim. Malûm olduğu üzere şahnarı dediğimiz şiryanı sebati (caid) boynumuzun iki yanından çı ve kafatasımızın altındaki büyük deliklerden içeri girerek dimağımızın kanını verir. Bu sayede beynimiz gıdasını ve suyunu alarak yaşar. Bu damarın kesildiğini farzediniz. O halde kan gitmiyecek, dimağ kansız kalacak. Bu halde mukadder olan ya uzvumuzun felci veyahut ölümüdür. Halbuki bir çok ahvalde bu olmuyor. Çünkü bu ana damardan başka diğer ince bir damar (Şiryanı fıkarî) dimağımıza giriyor, o da dimağın kanını ve canını veriyor. İşte bu damar yani şiryanı fıkarî, muavazavî bir şiryandır. Muavaza bahsini yazmaktan maksadım geçen gün yağan yağmurun Dil iskelesinde şimendifer hattını bozmasından ve seyrüseferin muattal kalmasından dolayıdır, bu suretle hareket hattı kesilmiş İstanbul ile merkez arasında münasebet münkatı olmuştur.

Nasıl ki şiryanı sebatî'nin kesilmesile diğer bir şiryan ile muavaza temin ediliyorsa bir hat üzerinde yürümek imkânının muavaza kanununa aykırı olması yüzünden seyrüseferin inkıtaına sebep olduğu vakıa olarak müspettir. O halde ikinci bir hat ile münakalâtı sağlam ve tabiî kaideye muvafık bir şekle sokmak lâzım.

Haydar İbrahim

Yıldızlar

Baktın ki morarmakta bütün pembe çiçekler,
Kuşlar da dönüp gelmiyecekler;
Gördün ki bulutlar, sıralanmış üçü dördü,
Ufk üstüne sermekteler örtü;
Ölmüş güneşin na'şını, baktın ki, sürükler
Son dağların ardındaki cinler;
Gökler sana gittikçe kovan zannı verirse,
Gözlerdeki renk az çok erirse;
Sermişse suyun üstüne seccadeyi bir el,
Mehtap eli, efsunlu, muhayyel;
Gittikçe ayın rengi soluk benzi sararsa,
Ruhun gene hemşire ararsa;
Dikkatle kulak ver: inecektir sana Haktan
Bir ses ki duyulmaz pek uzaktan:
Kalbindeki çarpıntıyı sustur da elinle,
Yıldızların âhengini dinle!

Edip AYEL

HİKÂYE

Bir Lodos Fırtınası

Yazan: Adnan GİZ

Birden pencerenin kanadı hızla açılarak duvra çarptı. Ilık bir rüzgâr tül perdeleri iterek odaya doldu. Yazı masasından havalanan kâğıtlar kıpıya ve kanapelerin altına doğru uçtular. Genç kadın kâğıtları toplarken :

— Fırtına çıkıyor — dedi — Galiba lodos fırtınası!

Havada sonbahar yaprakları uçuşuyor ve harp gemilerinin rengine boyanmış bulutlar geniş kütleler halinde semayı kaplıyordu. Uzaktan uzağa yolların gürültüsüne karışarak bir uğultu halini alan dalgaların sesi ile beraber vapurların acı acı feryadı duyuldu. Kâğıtları masaya bırakan kadın :

— Lodos fırtınası! — diye tekrar etti —.

O zaman saatlerdenberi başını kitapların ve notların üzerine eğmiş olan erkek ağır ağır doğrularak havaya baktı : Sonra bir şey hatırlamış gibi notları bir köşeye itti. Okuduğu yeri kaybetmemek için kitabın arasına bir kâğıt parçası koydu :

— Ayımızı ve günümüzü kaybettik — dedi — Bugün ayın kaçı?

— Yirmi dördü.

— Bu mevsimin ve bugünlerin hayatımızdaki hâtırası büyüktür. O gün yine böyle bir lodos fırtınası vardı.

Kadın bir cevap vermiş olmak için yanaklarını çukurlaştırarak şefkatle baktı. Onlar münasip bir söz bulamadıkları zaman gözlerile cevap verirler ve yalnız bir bakıştan ibaret olan bu cevaplara erkeklerin büyük mânalar atfedeceklerini pek iyi bilirlerdi. Genç adam tekrar kitabı açtı ve ders kitapları arasında hülya kuran çocuklar gibi yalnız satırlara bakarak düşündü. Fırtınanın yarattığı küçük bir ihsasın emrile harekete geçen hâtıranın işçileri zevkli bir gayretle o güne ait bütün malzemeyi bulup çıkarmış ve bu lodos fırtınasının dekorundan istifade ederek o günü yeniden yaşatmağa başlamışlardı. Evet, üç yıl evvel akşama kadar bir oda içinde ve kitaplar arasında çalıştığı ve her akşam saatinde kendini lüzumundan fazla maddileşmiş bulduğu günlerden biriydi. Yine akşama kadar yazmaktan ziyade aramakla vakıt geçirmiş ve gün batarken yorgun ve perişan, muhakemesi ve duyguları durmuş bir halde sokağa fırlamıştı. Dışarıda toz dumanlarile beraber sonbahar yaprakları uçuyor, semayı kurşuni bulutlar kaplıyor ve denizden acı, sinirli sesler geliyordu. Bu lodos fırtınası onun büsbütün âsabını bozmuş ve her akşam deniz kenarına inerken bu sefer aksi istikamete sapmış ve her zaman neşesiz ve lüzumsuz bulduğu bir asfalt yolda saatlerce dolaşıp durmuştu. Yemek vaktının geçtiği bir saatte eve dönmüş ve sokak kapısından girer girmez merdivende annesile vedalaşan bir genç kız görmüştü. Misafir onu görünce ellerini çırparak:

— Aylardanberi neredesiniz, ne yapıyorsunuz? — diye haykırdı — Sizi evinizde bile bulmak mümkün olmuyor.

Ruhan harap ve bezgin olduğumuz bir akşam saatinde bize şevk ve neşe getiren o insan, dostların en iyisi değil midir? Genç adam, sıhhatli yüzü, canlı hareketlerile bir şevk ve neşe timsali olan bu güzel dosta biraz daha kalmasını rica etmiş fakat o :

— İmkânsız! İki saattir buradayım. Evden merak ederler.. demiş ve karşısındaki adamın solgun yüzünü, âdeta çocuklasan bakışlarını görünce: «Eğer yorulmazsanız beni eve kadar götürün!» diye ilâve etmişti.

O zaman ikisi de âdeta birleşen bir sevinçle beraber çıkmışlardı. Genç kızı evine götürmek için çarşı tarafına gitmek lâzımken ikisi de âdeta sözleşmiş gibi aksi istikamete, deniz tarafına giden yola sapmışlardı.

Aylardanberi görmediği bu dost onun için hiç de uzak ve yabancı değildi. Onlar, pek genç âdeta çocuk denecek bir yaşta ve daha ziyade kitapların tesirile sevişmişler veyahut sevdiklerini zannederek bir kaç sene edebiyat vazifesi hazırlar gibi aşk mektupları yazmışlar ve bu mektupları yine kitaplar arasında biribirlerine vermişlerdi. İşte yalnız mektuplarla yaşıyan bu sevgi yalnız saf ve romantik bir safhada kalmış ve hiç bir vakıt zamane sevgilerinin içine yollara düşmemişti. Nihayet yine aşkın değil hayatın, realitenin tesirile kinsiz ve ziyansız olarak ayrılmışlar ve bundan sonra herkes kendi yoluna gitmişti. Çok sonra, tamamen olgunlaştıkları ve kendilerini bulduklarını yıllarda belki içleri burkularak fakat daima mantık ve muhakemeye kıymet vererek bu aşkın muhasebesini yapmış ve müşterek hâtıralarını temiz ve açık bir yürekle konuşmak hünerini göstermişlerdi. Genç adam o akşam onun yanında yürümekten büyük bir zevk duymuş ve genç kızın omuzu omuzuna dokundukça eski bir dostu, bir âşinayı bulmak zevkile kalbinin ferahladığını hissetmişti. Denize inen yokuşa gelince ılık, boğucu fakat sert olmıyan bir hava kütlesinin tazyikile karşılaşmış o şapkasını tutmuş, genç kız da ağnı pardesüsünün yakasile kapamıştı. Bu yokuş zahmet ve karanlık içinde onları uğultulu bir meçhule götürüyor ve yokuşun simsiyah ağzında âdeta esatirî bir mahşerin kaynaştığı zannolunuyordu. Deniz kenarına indikleri zaman karşılaştıkları manzara, şimdi bütün sesleri ve azameti genç adamın hafızasında canlanıyor

Bütün hızlarile rıhtıma saldıran erkenden bastırılmış ihtilâller giparke taşlarında parçalanan dalgaonları fena bir su hücumu ile karmış ve manzaranın dehşetinden ken kadın belki farkında olmıyak onun koluna girmişti.

O zaman :

— Yoksa korkuyor musun? — disormuştu genç adam — Hayat da e bir fırtına değil mi?

Genç kız itaat eden çocukların yuaklığı ile başını onun omuzuna niş :

— Niçin korkayım! — demişti — nin yanında yürüdükten sonra!.

Ve evlenmişlerdi.

***

Hülyalarının sonu olmıyan erkek, ı eğdiği kitaptan kaldırdı. Yüde güzel bir filim seyretmiş insann ışıklar yandıktan sonra gözlede beliren o dalgın ve bulanık bir muniyet vardı. Birden kararını niş gibi :

— Kalk, deniz kenarına inelim! — i — O lodos gününün heyecanını daha yaşamak istiyorum.

Kadın hayretle baktı :

— Fakat bu havada nasıl ineriz?

— Bilhassa bu hava için indiğimi lamıyor musun? Bugün bizim aşz ve hayat birliğimiz için hakikî yıl dönümü değil mi?

Kadın samimî olarak bir çok ev ini düşündü ve bu düşüncesini :

— Ütülenecek gömleklerin var, n nereye gideceksin biliyorsun .. şeklinde ifade etti.

—. Arkadaşlarının tavsiye ettikle bir filmi, bir piyesi kaçırmak isteğin halde bizzat ikimizin yaratı nadiren ele geçen bir his ve hayal i için niçin iki saatini feda etmin — diye titizlendi erkek — n kendi yarattığın esere hiç olzsa bir hürmet duygusu beslemisun? Ben yarın için hiç bir şey miyorum. Orada lodos fırtınasını ederken senin varlığına da ihtin var!

Kadın sadece kaba ve hülyasız gönemek için çıkıp giyindi. Yokubaşına geldikleri zaman hemen yıl evvelki aynı manzara onları ılamış, boğucu fakat sert olmı bir hava akını yüzlerine çarpı. Yine yokuşun karanlık ağzınesatirî bir mahşerin uğultusu ge ve genç adam kolunda sürükle arkadaşın ağırlığını duymadan yalnız kendi hülyalarının kanadile uçar gibi o âleme iniyordu. Yokuş nihayet bulur bulmaz köşe başında ve çınarların pususunda kuduran, çıldıran, tepinen rüzgâr onları kendi sahasına sokmak istemiyerek şiddetle göğüsledi, itti. Fakat genç adam aynı hızla rüzgârın elinden kurtularak rıhtıma doğru koşuyordu.

Oh! Şimdi manzara müthiş ve güzeldi. Zaten her gece karanlık ve sönük olan bu rıhtım bu akşam büsbütün kesif bir zulmete gömülmüş, dükkânlar erkenden kapanmış, insanlar evlerinin arka taraflarına çekilmiş ve hiddetlenen tabiat bir kere daha sözünü dinletmeğe muvaffak olmuştu. Dalgaların hücumile bir göller mıntakasına benziyen caddeden hemen hemen ne bir insan ne bir araba geçiyordu. O, evvelâ emsalsiz bir ses bolluğu içinde yükselen fırtınanın musikisini dinledi. İlk önce bir fısıltı, bir inilti halinde başlıyan sonra rüzgârın, dalgaların hiddetile yükselerek şiddetle karaya çarpan, haykıran bu sesler nihayet yine inilti ve fısıltı halinde kendine dönüyor ve bu müthiş musikide muhakkak insan tahammülünün fevkinde olan büyük ıztıraplar konuşuyordu. Bu akşam yalnız kendine ait olan deniz ne kadar karanlık ve ne kadar boştu. Bütün vapurlar, bütün ler âdeta saygıya benziyen bir ile kaçmış, bir tarafa sinmiş ve göstermiyen küçükler de parça, bir sahile atılmıştı. Dalgalar çok uzaklarda, enginde büyü komplo hazırlar gibi karanlık de ve bir fısıltı, bir mırıltı birleşiyor, sonra gittikçe çoğ nihayet büyük bir taraka ile saldırıyor ve ağır gövdelerile kafeslere yüklenen mahpus ars gibi rıhtıma, kayalara çarparak lıyorlardı. Yalnız tabiatin ve konuştuğu bu âlemde yab rak istasyonun titrek ışıklarile, lerin zaman zaman yükselen sik, sinirli çığlıklarından ba şey yoktu.

Güzel veya karlı havalarda uzun ve rahat öten bu tren bu akşam niçin dikkati çekecek cede kısa, kesik ve sinirli öt dı? Fakat bu sinirli sesler büyük buhranlarına karşı simlerin bile alâkasız k akla getirmiyor muydu? O demindenberi yanında susan hatırlıyarak hayretle :

— Ya sen niçin konuşmuy dedi.

Kadın küskün ve endişeli :

— Yarını düşünüyorum cevap verdi — Yarın Beyo terziye gidecektim. Ya lodos eder, ya vapur işlemezse..

Genç adam onu rıhtımın dalgaların düştüğü ve dağıldığı kadar sürükledi. Burada tâ na kadar sokulan dalgalar ona munis ve dost görünüyor, tırabı buradan daha iyi du. O küçük denizde çok defa gün büyük hülyaların peşinde miydi? O her fırsatta teskin bir iztırapla coşarak asırlard bir tufeyli gibi sinesinde dola daha ziyade bir gölün durgun na yaraşan küçük ve süflü t kendi sahasından atıyor ve hülyasını tam bir Bahrimuhit runda yaşatmak istiyordu. Der atılmış teknelere bakan genç tekrar yanındaki arkadaşını, koluna asılan ve daha ileri istemiyen o küçük kadını hat O bu lodos gününün azametli he nı yanında ne kadar sakin ve suz kalıyordu.

(Sonu 15 inci sahifede)

Muhabbetname

Gelin gelin tanışalım
Bir ateşte yanışalım
Aramızda konuşalım
Muhabbeti, muhabbeti!

Kuşlar kanat bulur uçar,
Tomurcuklar büyür açar
Çiçek koku olur saçar
Muhabbeti, muhabbeti!

Malûm olur Tanrı kula
Talim eder bülbül güle
Herkes bilir ağa köle
Muhabbeti, muhabbeti!

Gök yukarıya kaldırır
Toprak bağrına doldurur
Deniz kabına daldırır
Muhabbeti, muhabbeti!

Kumru tekbir zikir eyler
Meryem ana bikir eyler
Âşık Battal şükür eyler
Muhabbeti, muhabbeti!

Âşık BATTAL

Yazan: M. NERMİ

Tarih ve Mes'uliyet

— Başı 6 ncı sahifede —

buluyorsunuz. Yıkanmak, su, bir çok dinlerde, önemsiz bir şey gibi görünse de, çok yüksek bir yer tutar. Vaftiz, hıristiyanlığın temelidir. Hintlilerin kutsal banyoları, din hayatının önemli bir unsurudur. Zemzem; islâmlıktan önce de, sonra da sayınlanan bir kaynaktır. Gusül ve istibraya gelince: Bunun önemini, din bakımından küçük görmemek lâzımdır. Büyük islâm bilgini Gazali'nin guslü ve istibrayı ne köklü bir bilgi ile incelediğini, Başmüftülüğün yayımlarını okuduğunuzu söylediğiniz için, benden çok daha iyi bilirsiniz. Gusül ve istibra deyip te geçmeyiniz. Buhari, bu bakımdan, hadislerle doludur. Bunlar yapılmadan namaz kılınamaz. Halbuki: Tanrı, kullarından boyuna namaz istemektedir. Namaz ise islâmlığın temel taşıdır. Siz, «Tarih mesuliyeti» başlıklı yazınızda, aklımdan bile geçmiyen din bahislerine dokunmamış olsaydınız, bu satırları yazmağa en ufak bir lüzum duymıyacaktım. Ben, her şeyi olduğu gibi, elimden gelirse, dinleri de, müsbet bir şekilde incelemekten hoşlanırım. Müspet bir şekilde incelemenin ilk şartları ise olayları kendi çerçeveleri içerisinde araştırmakla yerine getirilmiş olur. Başka topluluk olaylarını nasıl istediğimiz gibi tefsir edemezsek, dinleri de sınırları çağlarla çizilmiş değer muhtevalarından ayırarak veya onları değiştirerek muhakeme edemeyiz. Tarih olaylarını belirten dinamik gelişmeleri incelerken, her olayda olduğu gibi, «istisnalar»ın değil, «genel» in ve olayı mantıklandıran «ağırlık noktaları» nın değeri göz önünde tutulur. Pek iyi bilirsiniz ki: Dinlerde kıyaslar, içtihatlar, ancak sarahat olmadığı olmadığı vakıt yapılır. Yoksa biz Tanrı emirlerini, doğmaları istediğimiz şekle koyamayız. Doğma başka şey, içtihat ta gene başka şeydir. Öyle olduğu halde, her içtihadın, mutlaka, Tanrısal ana fikirlerden ayrılmaması ve doğma ile münasebetlerini kaybetmemesi lâzımdır. Hiç bir dinde hiç bir içtihat yoktur ki: böyle olmasın.

Din hukuku ile çağdaş hukuk arasında, hak hâdiseleri bakımından, irili ufaklı benzeyişler olabilir. Bir haksızlığı gidermek, bir suçu cezalandırmak hukukun amelî tarafıdır. Bunun başka bir beliriş tarzı yoktur. Fakat asıl mesele hukuk normalarını yaratan kaynaklardadır. Din hukuku ile çağdaş hukuk, işte burada, biribirinden, ayrılır. Siz, kısastan, diyetten bahsediyorsunuz. Halbuki: çağdaş hukukun suç ve ceza telâkkisi ne kadar başkadır. Siz hâdiselerin öz faaliyetini izah eden mantıktan ziyade dış benzeyişlere önem verdiğiniz için Ebubekiri, Ömeri, Osmanı, Aliyi birer Cümhurreisi, «biat» i Cümhurreisi seçimi, parlamentoyu «İcmai ümmet», fikir serbestliğini de «İçtihat serbestliği» şeklinde düşünüyorsunuz. Son Türk devrimi, size göre, içtihat kapılarını ardına kadar açmıştır. Bu fikirlerinizi benimsemek, benim için, hiç bir suretle mümkün değildir. Ümmetle millet kavramlarını bütün pürüzsüzlüğü ile biribirinden ayırdıktan sonra belirtmek isterim ki: ümmet devleti ile millet devleti, hukuk ve telâkki kaynaklarına göre biribirine çok aykırı iki müessesedir. Atatürk, benzetme yolu ile bile olsa, Türk Cümhurivetinin bir Ebubekiri olmadığı gibi Türk devriminin de içtihat kapılarının açılması ile, kapanması ile hiç bir münasebeti yoktur. Anavasamız, bu bakımdan, çok acıktır. Tabiî vatandaslık hakları ve halk iradesi fikri üzerine kurulan bir devletin ümmet zihniyetinden ilham alması zaten mümkün değildir.

Türklerin bir kaç din değiştirdikten sonra sırf «Hak, adalet, fazile sevgisi» ile islâmlığa sarıldıkları lundaki fikrinize gelince: Bunun münakaşaya değer bir konu oldu nu söylemek isterim. Buna k sözlerinizle cevap vermek mümk dür: «İslâmlık Orta Asyaya nüfuz tiği vakıt, ilk zamanlarda çok k vetli bir muhalefetle karşılaşmış çetin muharebeler olmuştur.» H adalet, fazilet sevgisinin, ilk zaman larda, neden böyle çetin savaş lüzum gördüğünü araştırmak Türk tarihçisine bırakmak daha rudur.

Her topluluk müessesesinin amacı, bir ülküsü vardır ve bü genel faaliyetini buna göre ayarlanmış görmek ister. Dinlerde de böyledir. «Dünya bir tarladır.» Burada ne ekersek, öteki dünyada onu biçeriz. Demek oluyor ki: Bir «Ülkü - insan», bütün normaları ile, vardır. Dinin tediği gibi bir insan olgunluğuna erişmek için ne yapmalıyız? Yapılacak şeyleri düşünmeğe bile lüzum yoktur. Biz kuluz, Arapça sözü ile «abd» ız İlk önce «dalâlet» ile güreşeceğiz. Dalalet, bizim istediğimiz gibi izah ettiğimiz şeyler değil, yapılmasını dinlerin istemediği şeylere kapılmaktır. Onun için «Fâtırussamavat» ın dileği, kayıtsız, şartsız yerine gelmelidir. İmanımızı bile önce tâyin e yüksek iradeye karşı gelmek söy dursun, kendimizi bütün benliğimizle ona terketmezsek cehennemi göze almalıyız (Yunus suresi, âyet: 100). Dindaşların belli başlı ülkülerle kurdukları veya kurulmuş buldukları ümmet devleti hayatında; kaynağını aynı ülkülerden alan bir hukuk sisteminin tesekkül etmesi tabiîdir. Fakat bu hukuk, Tanrı dilekleri cevresi içerisinde, geçici dünya işle düzeltmeğe çalışan bir hukuktur. Bu radaki adalet kavramı genel halk ir

si ile değil, ezelî ve ebedî Tanrı neti ile izah olunur. Bir hukuk manı değiştirilirken bile ya Tanmuvafakat ettiği için, ya kutsal naklarda deliller bulunduğu için, a Tanrıyı gücendirmiyecek bir riat hilesi» bulunduğu için her lü keyfîlikten ve insanîlikten klaşılmış olur. Hiç bir sarahat bumıyan konular üzerine yapılan içatlarda bile «Doğrusunu Tanrı ir.» kaidesi en önemli yeri tutar.

Sırası gelmişken ümmet devleti hukukunda, her vakıt ve her ümmet uluğunda, büyük bir rol oynıyan r telâkkiye temas etmek isterim. sterse kutsal kaynaklar elverişli ve elverişsiz olsun «Allah'a, resulüve onun emirlerini temsil edenleitaat» fikri, din topluluğunun çeşit eşit gelişmelerile sımsıkı ilgilidir. arihte ortadan büsbütün kalkan, ini yenilerine bırakan dinler az ildir. Fakat din, insan anlayışına e ebedî bir Tanrı nizamıdır. Yalın ölümü ile, Tanrı nizamının başkalmasını önlemek istemek, her n cemaati için tabiî görmelidir. Ceatler büyüdükçe din teşkilâtı da enişler ve bunun neticesi olarak zinrleme vekillikler doğar. Ümmet letinde de bu durumla yan yana üyen bir devlet hukuku telâkkiin belirmesi, kutsal hukuk gelişsine aykırı bir şey değildir. Görüyor ki: Burada iki cepheli bir huk telâkkisi gelişmesi vardır. Doğanın teşekkülü ile yeni dağılmalan, tarikatlerin gelişme yolu hazırmış oluyor, hak telâkkileri yeni efsirlerden geçiyor veya şia'da olduğibi bir devlet hukuku meselesi yük bir ayrılık yaratıyor. Bu tefve içtihatların tarihteki kanlı beriş şekillerini siz, elbette, benden aha iyi bilirsiniz. Fakat bu, yalnız âm dünyasında göze çarpan genel r yaşayış olayı değildir.

Yeni bir laik halk devleti kurmak olgunluğunu gösteren Türklük, elişi güzel tefsir ve içtihatların önügeçmeyi ilk devrim vazifelerinden ilmiş ve tarikat dağınıklıklarını ortadan kaldırmakla çok yerinde bir iş rmüştür. Sınırlarımızın dışarsında kalan islâm dünyasında, bu sözü en ar anlamda kullanıyorum, tefsirler ve içtihatlar yüzünden beliren gelişmeler, beni hiç ilgilendirmez. Biz, bugün, topluluğumuza nizam ve disiplin veren bütün müesseselerimizle ümmet değil, milletiz. Bütün toplumsal bir değer gösteren hareketlerimizi bu noktadan münakaşa etmek daha doğrudur, hattâ Türkçülüğümüzü ve Türkçeciliğimizi bile...

Millet olmak, dinden mutlaka yaz geçmek değildir. Fakat ister doğmaya uysun, isterse uymasın, vazife ve faaliyet bakımından yeni Türk devletinin ülküsü yepyeni bir ülküdür ve fertlerin öteki dünya dertlerile hiç bir ilgisi yoktur. Ümmet devletlerinde ise fertlerin öteki dünya ile münasebetleri en birinci yeri tutar. Başka bir sözle : Biri eğemen vatandaşın, öteki de günahla güreşen Tanrı kulunun devletidir.

Din çağlarının tarih telâkkisi bile kendine göredir : Bütün tarih hâdiselerini idare eden ve kararını iman ve itikada göre veren yüksek bir kudret vardır. Yengi (zafer), «salih» topluluğun mükâfatı şeklinde izah edilirken yenilgi (mağlûbiyet) de «yoldan çıkanlar» a, sapıklara karşı bir ceza, hiç olmazsa bir ihtar sayılır. Tanrısal irade, bir insan topluluğunu başka bir insan topluluğu ile cezalandırmak güçlüğü karşısında kaldığı vakıt tufanlarını, yıldırımlarını coşturur, kuşlar gönderir ve onların yere bıraktıkları taşlarla kıral Abraha'nın ordusunu eritir. Bu izah tarzının, sırasında, devlet otoritesine tehlikeli olabileceğini sezenler, daha sonraları, gene Tanrısal iradeye istinat ederek «takdir» ve «mukadderat» tezine başvurmuşlardır. Böyle bir tarih telâkkisinin, yukarıda izah ettiğim şekilde, tarih mesuliyeti fikrine yabancı kalmak zorunda olduğunu anlamak güç değildir.

Yazınızın bir yerinde komünistlik ve dinsizlik arasındaki sıkı münasebetlere dokunmuş oluyorsunuz. Bu vesile ile Musa Carullah'ın bir yazısını hatırlatıyorsunuz. Eski Elen Tanrılarını tenkid eden ve onları Olimplerinden sürgün etmeğe çalışan eski Elen fikir adamlarının hiç biri de komünist değildir. Dini sırf halkı ürkütmek ve avutmak için akıllı bir devlet adamının bulduğu bir idare vasıtası gibi düşünen Kritias otuz «tiran» dan biridir. Bu arada Nietzsche üzerine de bir kaç söz

(Sonu 15 inci sahifededir.)

SEÇME SÖZLER

★ Talihsizlikle mücadele: İşte hakiki cesaret budur. Sénèque

★ İnsan kendi kendinin aleyhinde bulunmayı kendinden hiç bahsetmemeğe tercih eder. La Rochefoucauld

★ Ümit ile yaşıyan açlıktan ölür. Franklin

★ Kendinizi muhatabınız ve muhatabınızı kendi yerinize korsanız daha insaflıca muhakeme etmiş olursunuz. François de Paul

★ Cevherli kimseleri inzivaya çekilmeğe mecbur eden meydanı boş bulan bir sürü türedinin şamatasıdır. Thiaud

★ Akıl ve iz'an insana şunları menedeı: Her şeye inanmak, her işe girişmek, aklına geleni söylemek, ve varını yoğunu sarfetmek. Oxenstiern

★ En tehlikeli insanlar terliklerini hiç giymiyenlerdir. V. Cherbuliez

★ Hayatın bir duman olduğunu yaşayıp anladıktan sonra insana evinin bacasından çıkan duman ne tatlı gözükür! P. J. Toulet

★ İztırap ta olmasaydı insan can sıkıntısından ölürdü. Rosny Aîné

★ Dost kazanmanın yegâne çaresi bizzat başkasına iyi bir arkadaş olmağa çalışmaktır. Emerson

★ Hiç bir kederim olmadı ki bir saatlik bir kitap okuma dağıtmış olmasın. Montesquieu

★ Bir kitap hiç huy değiştirmiyen bir dosttur. Pixerecourt

★ Kadın kalbi gök yüzü gibidir. Daima tebeddül eder. Byron

★ Kadınların kadınlardan büyük düşmanı yoktur. Duclos

★ Dünya istihaleler geçirdiği gibi, insan da geçirir. Bir nesilden öteki nesle kadar insan değişmiştir. Aynı insan değildir. R. de Courmont

★ Kim olursa olsun, iş adamının önünde hürmetle eğilirim. Paul Valery

★ Hürriyetin lüzumuna inanmıyan millet yıkılır. Jules Simon

DELHİDEN ÜSKÜDARA

Tefrika : 42 **Yazan : BARKIN**

Benimle beraber dergâha giren Sikh müminleri derin bir huşu ve ihtiramla secde edip yeri öptükten sonra dua ederek yollarına devam ediyorlardı.

14 üncü asır içlerinde Vişnu dinine salik ve müslüman ismi taşıyan (Kebir) isminde bir Hintli böyle bir mezhep propagandası yapıyordu. Kebirin kuvvetli şahsiyeti, muhiti ve kendinden sonra gelen nesil üzerine çok müessir olmuştur. 1469 yılında doğmuş olan (Nanek) isminde bir Hindu, Kebirden mülhem olarak yeni bir din kurdu ve 70 yıllık hayatında bunun yayımına çalışarak büyük bir hareket uyandırdı. (Nanek) in vazettiği bu yeni din Sikh dinidir. Nanek 1538 de Ravi nehrinin cenup sahilindeki Gordaspur kazasının Pakoki köyünde ölmüştür. Sonra büyük bir feyezan bu köyü takımile götürdüğünden bu peygamberin kabri belli değilse de Sikh'ler kabrin Siyalkot şehrinde olduğunu söylerler ve her sene buraya hacca giderler. Burada bir de türbe vardır.

Sikh dininde dünyanın ve bütün mevcudat ve mahlûkatın yaratıcısı olarak bir tek ve gayri müşahhas bir Allah tanılır. İslâm dinindeki Allah gibi bu da her yerde hazır ve nazırdır. İbadet sabahları ve Allahı dü-

şünerek Nanek tarafından söylenen mukaddes surelerin okunması suretile yapılır. Brahmanismde olduğu gibi (Kast) yani içtimai sınıflar yoktur. Allah huzurunda herkes müsavidir. Allaha kurban ve takdime verilmez, Allah ile kul arasında kimse vasıta olamaz. İslâm dininde olduğu gibi Sikh dininde de resim ve heykel yapılmaz. Et yemek haram değildir, yalnız inek öküz kesilmez. Poligami (çok kadın alma) ve cariye tutmak caizdir. Sikh'lerin mukaddes kitabı beşinci Gru Arjan tarafından Ekber Han zamanında toplanan ve Granth denilen kitaptır. Bundan çıkarılan mühim sureler (Capci Sahip) denilen ufak bir kitapta toplanmıştır ki Sikh'ler bunu sabahları okurlar. Her Sikh 10 yaşına gelince vaftiz edilir. Artık bundan sonra Sikh'ler saçlarını ve sakallarını hiç kesmezler büyüyen saçlarını başları üzerinde topuz yaparlar. Sakallarını da yanaklarının üzerlerinden başlarına doğru kaldırıp saçları içine karıştırırlar. Ölülerini Hindular gibi ateşte yakarlar ve küllerini defnederler. İnsan ölünce ruhun başka bedene gittiğine inanırlar.

Amritsar'daki büyük Sikh mâbedi (meşhur altın mâbet).

Altın mâbedin karşısındaki Akal Bunga dergâh avlusundaki dinî yapıların en muhteşemidir. Bunun kubbesinin üzeri de ince altın varakla kaplıdır.

İşlediği günah ve sevaba göre ruh bu bedende elem veya haz idrâk eder.

Sikh şeyhlerine Gru denilir. Nanek'ten kalan şeyhlik postuna mezhebin en büyük şahsiyeti şeyh ve mezhep reisi sıfatile oturur. Birinci Gru Nanek'ten bir buçuk asır sonra gelen onuncu Gru Gobind Sing, Nanek kadar meşhur bir Gru'dur. Gobind Sing hak bilinen şeyin kılıç kuvvetile müdafaasını terviç ve tavsiye etmiştir. Gobind Sing 1675 ile 1708 yılları arasında yaşamış ve Sikh dininde mühim teşkilât yapmıştır. Bu teşkilât Misl denilen derviş cemiyetleridir. Bu cemiyetler ilk Safeviler zamanındaki Şii teşkilâtı gibi silâhlı ve icabında zor tatbik eden bir mezhep teşkilâtı idi.

(Arkası var)

Bir Iodos fırtınası

(Baş tarafı 10 uncu sahifede)

— İstersen seni yokuşun başına kadar götüreyim! — dedi — Ben biraz daha dolaşmak istiyorum.

Kadın hiç ses çıkarmadan itaat etti. Onu köşe başında bıraktıktan sonra tekrar denizin boğuştuğu rıhtıma gelerek sırtını kapalı bir dükkânın kepenklerine dayamış ve yeni baştan o vuzuhsuz fakat engin hülyasına dalmıştı.

Vaktile onun yaratmış olduğu heyecanı şimdi onsuz daha iyi, daha derinden hissediyordu.

Hasan Adnan GİZ

YENİ ÇIKTI

Maskeler Aşağı

"En Büyük Tehlikenin İçyüzü"

Yazan: O. S. O.

(En Büyük Tehlike) nin bir hulâsasını aynen naklettikten sonra Türkçülerin aleyhindeki iftiralara, tahriklere en açık bir lisanla cevab veren, Türklük ve memleket davalarını müdafaa eden bu risalyi her Türk genci mutlaka okumalıdır.

Fiatı 30 kuruş.

Yazan: M. NERMİ

Tarih ve Mes'uliyet

— 13 üncü sahifeden mabat —

söylemek isterim : Nietzsche, üst insan vâizi Zarathustra'sını insan kaçkını bir veli ile ormanda buluşturuyor; ve veliye şu sözleri söyletiyor : «Eskiden külünü dağlara götürürdün, sen.. Ateşini ovalara götürmek mi istiyorsun, şimdi? Korkmuyor musun, kundakçılıktan?... Uyuyanlardan ne istiyorsun sen?.» Halbuki: Zarathustra insana koşuyor ve orman yalnızlığında Tanrı'nın çoktan öldüğünü öğrenmemiş olan ihtiyar veliye şaşıyor. İşte bütün değerleri Zarathustra'sına yıktıran Nietzsche, bütün tezleri ile, komünist düşmanı bir filozoftur. Din ile bağlarını koparmış komünistlik olduğu gibi din temellerine dayanan komünistlik te vardır. Din komünistliğinin en eski şekillerini, en eski Filistin sitelerinde belirmiş görüyoruz. Bunun daha sonraki din cemiyetlerinde göze çarpan tiplerini tarihten öğrenmek güç değildir. Onun için komünistliği tehlike olarak düşünen cemiyetlerin her iki bakımdan uyanık olması lâzımdır. «Dürer» inde «Ahret işlerini cahillerin umduklarından başka bir şekilde izah edeceğini» bildiren Şeyh Bedrettin, tarihimizde, her bakımdan bir «ihtar» sayılmalıdır. Komünist ve ihtilâlci papazları da, bu vesile ile, unutmamak isterim.

Yazınızın sonunda «Tarih ve Biz» başlıklı yazımı, beni sütunlarca azarladıktan sonra, birdenbire beğeniyorsunuz ve beni kutluyorsunuz. Benimle eğleniyorsanız, doğru bir iş yapmış olmuyorsunuz. İlim; uçsuz, bucaksız bir denizdir. İnsan ömrü ise çok kısadır. Geceli, gündüzlü çalışsak bile öğrenebileceklerimiz gene çok azdır. Ufak ve kudretsiz kayığımla ben de bu denizde, gücümü düşünmeden, biraz gezinmeğe yeltenirsem, ne çıkar? Siz enginlere açılmış olabilirsiniz. Buna her Türk sevinir. Fakat benim kıyılarda çalışıma gülmeyiniz, üzülmeyiniz. Belki dalgam daha hırçındır, yelim daha dizginsiz... Yalnız bilmenizi isterim: Beni bu dalgalar serili geniş ovaya ileten «büyük sevgi», ikimizde de birdir. Her sevgi, fakat, fedakârlık ister. Bu fedakârlığı biz de yapmalıyız.

Hatalı olduğuna inandığınız bir yazımı kutlamasaydınız, ne iyi olurdu. Hata bile, yumuşak irşatlardan hoşlanır.. Yürekten saygılar...

M. Nermi